

Doprava a životné prostredie v Európe

Rastúce objemy dopravy vedú k zvýšenému tlaku na životné prostredie, najmä vo vzťahu k zmene podnebia a strate biologickej rozmanitosti. Súčasné snahy pôsobiť proti týmto trendom v najlepšom prípade len spomaľujú rýchlosť tohto zvyšovania.

Kladnou stránkou je, že technologické zlepšenia zabezpečujú zníženie znečisťovania ovzdušia z cestnej dopravy napriek rastu objemov dopravy. Aj tak si riešenie problému znečisťovania mestského ovzdušia vyžaduje viac.

Táto krátka správa skúma vývoj od začiatku 90-tych rokov minulého storočia do začiatku 21. storočia.

Trendy v dopravnom sektore

Objemy dopravy stále narastajú

Oddeliť rast dopravy od hospodárskeho rastu je hlavným cieľom dopravnej politiky EÚ už niekoľko rokov, ale tento cieľ ešte treba dosiahnuť. Objemy dopravy v EÚ rástli neustále približne rovnakou rýchlosťou ako ekonomika alebo vyššou: takmer 20 % pre osobnú dopravu a asi 30 % pre nákladnú dopravu.

Cestná a letecká doprava rastú rýchlejšie ako ostatné druhy dopravy

Ďalším hlavným cieľom dopravnej politiky EÚ je stabilizovať do roku 2010 podiely jednotlivých druhov dopravy na úrovni roka 1998.

Rastu dopravy v 90-tych rokoch minulého storočia však dominovala cestná a letecká doprava, pričom ostatné druhy, ako je železničná, autobusová a vnútrozemská vodná doprava mali sklon k stagnácii alebo

dokonce k poklesu. Letecká doprava bola najrýchlejšie rastúcim spôsobom dopravy s ročným nárastom 5 % alebo viac.

Dopravná infraštruktúra sa ďalej rozširuje

Počas posledného desaťročia diaľničná sieť vzrástla o viac ako 12 000 km v starých členských štátoch a asi o 1 000 km v nových členských štátoch.

Investície do transeurópskej dopravnej siete EÚ sa zamerali najmä na vyplnenie cezhraničných medzier vo vysokorýchlostných železničných a cestných sieťach, s cestným programom v dosť veľkom predstihu pred železničným programom.

V dôsledku toho celková dĺžka diaľnic rýchlo vzrástla, pričom rozsah konvenčnej železničnej a vnútrozemskej vodnej infraštruktúry pomaly klesal.

Štruktúry cien vo všeobecnosti nepodporujú ciele dopravnej politiky EÚ

Nastáva pomalý pokrok v reštrukturalizácii dopravných poplatkov smerom k lepšej internalizácii externých nákladov, čo by pomohlo znížiť celkový dopyt po doprave a dopravnej infraštruktúre a tiež optimalizovať podiely jednotlivých druhov.

Napríklad ceny naďalej uprednostňujú súkromnú automobilovú dopravu namiesto verejnej dopravy. Celkové náklady na automobilovú dopravu, ktoré zahŕňajú obstarávaciu cenu a náklady na prevádzku, zostali stabilné, zatiaľ čo náklady na iné druhy dopravy vzrástli. Z toho vyplýva, že mobilita osôb, ktoré nemajú prístup k automobilu, klesá.

Nariadenia na získanie časti nákladov na infraštruktúru sa zavádzajú pre železničnú a cestnú dopravu a čoraz viac sa ozývajú hlasy na zavedenie dane z pohonných hmôt na lety v rámci EÚ.

Environmentálne trendy

Emisie škodlivých znečisťujúcich látok klesajú

Došlo k podstatnému poklesu emisií škodlivých znečisťujúcich látok z cestných vozidiel. Tento pokles možno pripísať emisným normám EÚ pre cestné vozidlá, ktoré sa od 90-tych rokov minulého storočia postupne sprísňovali, pričom tento proces stále pokračuje. Emisie regulovaných znečisťujúcich látok klesli o 24 % až 35 % (medzinárodná letecká a námorná doprava tu nie je zahrnutá).

Avšak napriek zníženiu znečistenia ovzdušia z cestnej dopravy v mestských oblastiach stále existujú vážne problémy s kvalitou ovzdušia. Sú potrebné ďalšie iniciatívy na zníženie vystavenia ľudí znečisťujúcim látkam, ktoré ovplyvňujú zdravie.

Zabezpečiť, aby skúšobné cykly odrážali skutočné podmienky jazdy, vrátane 'regulácie splodín' dieselových automobilov, by mohlo byť rovnako dôležité ako ďalšie sprísnenie noriem pre cestné vozidlá.

Od roku 2005 budú zavedené normy emisií najprv pre železničné lokomotívy a vnútrozemské plavidlá. Medzinárodné normy pre emisie z lietadiel existujú mnoho rokov a boli sprísnené v 90-tych rokoch minulého storočia. Tieto

normy však berú do úvahy len emisie na letiskách a v ich okolí, na emisie počas letu v nadmorskej výške, ktoré prispievajú ku globálnemu otepľovaniu, sa neprihliada.

Zvyšovanie emisií skleníkových plynov

Osobné automobily sa stali účinnejšími. Avšak výsledné zníženie špecifických emisií CO₂ z automobilov bolo viac ako vyrovnané nárastom dopravy. Výsledkom je čisté zvýšenie emisií CO₂ z cestnej dopravy asi o 20 %.

Súčasná záväzky automobilového priemyslu na zníženie emisií CO₂ z automobilov uplynú v rokoch 2008/2009. Preto je potrebné objasniť budúci režim v tejto oblasti rozšírením rozsahu tak, aby pokrýval dodávkové vozidlá a zabezpečením, aby skúšobné cykly odrážali skutočné podmienky jazdy a používanie takých zariadení, ako je klimatizácia. Letectvo je tiež dôležitým a narastajúcim prispievateľom k emisiám CO₂. S rýchlym nárastom leteckej dopravy jej dopady na podnebie onedlho presiahnu dopady osobných vozidiel a predpokladá sa, že do roku 2030 budú dvakrát také veľké. Spolu s medzinárodnou lodnou dopravou letectvo nie je regulované podľa Kjótskeho protokolu.

Tlak na biotopy sa zvyšuje

Dopravná infraštruktúra vyvíja tlak na biotopy a biologickú rozmanitosť prostredníctvom priameho používania pôdy, rušenia hlukom a svetlom, znečisťovania ovzdušia a fragmentácie krajiny. Ako sa rozširuje dopravná infraštruktúra, čoraz viac chránených prírodných oblastí sa dostane pod tlak. V priemere asi polovica chránených oblastí v Európe je už postihnutá dopravou. Existujú veľké regionálne rozdiely, ktoré úzko súvisia s rozdielmi v hustote obyvateľstva, ale doprava má vážny dopad aj vo vzdialených oblastiach v arktickom regióne.

Odkazy

Desať kľúčových otázok dopravy a životného prostredia pre politických činiteľov, správa EEA č. 3/2004, Európska environmentálna agentúra, Kodaň 2004.

Európska environmentálna agentúra
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Dánsko

Tel: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Internet: www.eea.eu.int
Dopyty: www.eea.eu.int/enquiries

